הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר זמנים

לחם משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-עירובין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ד 4
הלכה טז 5
הלכה כא 5
פרק ב 5
הלכה ו 5
הלכה ט 6
הלכה י 6
הלכה יג 6
פרק ג 7
הלכה ה 7
הלכה ט 7
הלכה יב 7
הלכה יג 7
הלכה יז 8
הלכה כא 8
הלכה כה 8
פרק ד 9
הלכה ו 9
הלכה יג 9
הלכה יד 10
הלכה כב 10

פרק א

הלכה א

חצר שיש בה שכנים הרבה וכו'. כתב ה"ה ודעת רבינו כמבואר בפרק י"ז שכל מה שהוא רה"י גמור דבר תורה [והוקף לדירה] לא גזרו בו חכמים וכו'. ק' דבתחלת הלכות אלו כתב לפי שיש בין הלכות וכו' עד אומרו כגון שיהיה למקום אחד תורת רה"י או תורת מקום פטור דבר תורה ויחמירו בו חכמים וכו'. נראה משום שאפילו בדבר שהוא רה"י מן התורה החמירו וכאן כתב שעל זה לא החמירו:

וכן הדין במבוי וכו'. כתב ה"ה ולפי זה רבינו היה לו לכתוב בכאן אפילו בלא לחי כיון שדבריו הן בדין תורה וכו'. ואין לפרש דכוונתו לומר שהיה לו לכתוב כאן מבוי בלא לחי ושיהיה לשון רבינו כמ"ש בס"פ וזה אי אפשר דהרי כתב שכל המבוי רה"י הוא ואם היה כותב בלא לחי מדין תורה לא היה רה"י בלא לחי ורבינו בדין תורה איירי. אלא כוונת ה"ה כך היא שכיון שכונת רבינו הוא לומר הדבר שמותר לטלטל מדין תורה היה לו לכתוב במבוי בלא לחי שהוא מותר לטלטל בדין תורה אע"פ שאינו רה"י כדין כל כרמלית שבעולם ולמה כתב מבוי בלחי שהוא רה"י מן התורה דמשמע דבלא לחי שהוא כרמלית אינו מותר לטלטל וזה פשוט בדברי ה"ה ז"ל:

וכן הדין במדינה וכו'. כתב ה"מ וראיתי מי שהקשה על דברי רבינו ממה שקראו פרק המוצא תפילין כרמלית וכו', קשה דהיכן ראה בדברי רבינו שלא קראו כרמלית דהוא לא כתב אלא שמותר לטלטל בה מדין תורה ואפילו שהיא כרמלית מותר לטלטל. וי"ל דמדכתב וכן הדין משמע דדמי ממש לחלוקה הקודמת והוא כתב למעלה שכל המבוי רה"י א"כ האי דקאמר וכן נמי כונתו כן שהיא רה"י:

הלכה ד

ומפני מה תקן שלמה דבר זה וכו' כך מותר להוציא מן המדינה לשדה ולהכניס מן השדה למדינה ויחשבו שהשוקים והרחובות הואיל והן רשות לכל הרי הן כשדות וכו'. קשה דכיון דיאמרו דהחצרות הם רה"י א"כ למה צריך עירוב מן הבתים לחצר דלא אתו למטעי ולומר דמותר להוציא מרה"י לרה"ר דהא סברי דהחצרות רה"י, וי"ל דאם לא יעשו כן תשתכח תורת עירוב מן התינוקות דאינם יודעים מה הוא הנעשה במבוי כמ"ש רבינו לקמן. ומה שהחמירו בעירוב יותר מבשיתוף דבעירוב צריך פת ובשיתוף לא. הרי פירש רש"י ז"ל הטעם בפרק הדר (עירובין דף ע"ה) דעירוב משום דירה ודירתו של אדם אינו נמשך אלא אחר (היין) [הפת] אבל שיתוף אינו אלא לשתף רשות החצרות וחצר

לאו בית דירה ועירוב החצרות זו עם זו ודאי דאינו צריך היכא דאיכא שיתוף כדפירש רש"י ז"ל שם:

הלכה טז

כיצד מערבין בחצרות וכו'. כתב הרב המגיד שדי לכל בככר דאיסר ואפילו הן מועטין וכו' כלומר אפילו (הדבר) [הככר] קטן שאין בו כגרוגרת לכל אחד ואחד. והנכון להגיה בדבריו ואפילו הוא מועט:

הלכה כא

אין מערבין ולא משתתפין אלא מבעוד יום. כתב הרב המגיד והעמידוה בגמרא בעירובי חצירות כלומר אבל בעירובי תחומין ודאי דאין מערבין דאסמכוה רבנן עירובי תחומין אקראי כדפירש רש"י ז"ל שם. ולמטה כתב הרב המגיד ואף על פי שהמשנה בעירובי תחומין שוים להם עירובי חצרות בדבר זה והטעם דכ"ש הוא דכיון דבעירובי תחומין כן כ"ש עירובי חצרות ולמעלה בלשון המתחיל שהוא מותר וכו' שכתב ופירש עירובי תחומין ושיתופי מבואות דין אחד להם טעמו דמערבין סתמא קאמר ואם כן כל עירוב במשמע בין עירובי תחומין בין עירובי חצרות:

פרק ב

הלכה ו

מי שבטל רשותו וכו'. צ"ל שמ"ש רבינו למעלה וגם הוא מותר מפני שלא נשאר לו רשות איירי בשקדמו הם והחזיקו דאל"כ הרי כשהוא מטלטל לא עמד בביטולו. ועל מה דפסק רבינו כר"י דאמר במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר. לכאורה קשה דבגמרא (דף ס"ח:) כתנאי מי שנתן רשות וכו' כלומר דאית ליה לר"מ דאמר בין בשוגג בין במזיד אוסר דמבטלין וחוזרין ומבטלין. ור' יהודה דאמר במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר דאין חוזרין ומבטלין. ודחו דכ"ע סברי אין מבטלין וחוזרין ומבטלין והכא בקנסו שוגג אטו מזיד וכו'. והשתא קשה בדברי רבינו דאם נאמר דלא דחינן הכי בגמרא אלא לשמואל אבל לרב דאית ליה דמבטלין וחוזרין ומבטלין הוי תנאי ואתיא כר"מ קשה דאם כן איך פסק הוא כרב דחוזרין ומבטלין וכר"י דהוי דלא כוותיה. ואם נאמר דדחוי הגמרא הוי אפילו אליבא דרב כ"ש דקשה דע"כ ר"י סבר דאין חוזרין ומבטלין וא"כ איך פסק הוא דחוזרין ומבטלין כר"י. ועוד לכאורה נראה דהוא מוכרח דס"ל לרב תנאי דאי לא תיקשי לרב ברייתא דפ' חלון (דף מ"ט) דאמרינן התם הוא אסור וחבירו מותר פשיטא לא צריכא וכו' והא קמ"ל דמבטלין וחוזרין ומבטלין וכ"כ שם התוס' דרב ס"ל תנאי ואולי י"ל דהך לימא

כתנאי לא הוי אלא אי טעמא דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין הוי משום דכיון דבטליה לרשות וכו' כדאמרו שם לעיל בגמרא אבל אי טעמא משום דלא ליהויין מילתייהו דרבנן כחוכא ואיטלולא מצו סברי כ"ע דמבטלין וחוזרין ומבטלין כרב וצריך להתיישב בדבר:

הלכה ט

ישראל הדר עם העובד כוכבים ומזלות או עם גר תושב בחצר אינו אוסר עליו וכו'. כתב ה"ה ופירוש דוקא כשאין הישראלים אוכלים על שלחן אחד עד אומרו וזה ברור ומבואר בדברי רבינו כוונתו להוכיח דכשהישראלים אוכלים על שלחן אחד א"צ עירוב דאין עובד כוכבים ומזלות אוסר והוכיח כן ממ"ש רבינו דטעם האיסור שאין עירוב מועיל במקום עובד כוכבים ומזלות ואילו איסור העובד כוכבים ומזלות אין תלוי בעירוב איך תלה הטעם שאין עירוב מועיל במקום עובד כוכבים ומזלות משמע דדוקא כשצריך עירוב העובד כוכבים ומזלות אוסר דאין עירוב מועיל במקום עובד כוכבים ומזלות אבל אי לא אינו אוסר:

הלכה י

ישראל אחד ששכר מן העובד כוכבים ומזלות וכו'. כתב ה"ה וכתב הרשב"א ז"ל ישראל שהשאיל או שהשכיר ביתו לעובד כוכבים ומזלות וכו' קשה דאפילו אם השאיל לישראל נמי לא השאילו על דעת שיאסור עליו כמ"ש התוספות (דף ע"ב בד"ה ומודין) באותם הבחורים הבאים ללמוד תורה כמבואר בהגה"ה ריש פרק ד' וז"ל שם ועוד שאינו משאיל להם רשותו לאסור עליו ולא זה על זה ע"כ. וי"ל דהרשב"א ז"ל סבור דדוקא בעובד כוכבים ומזלות אמרינן הכי משום דאי הוי שאלה גמורה אין לו תקנה אלא בשכירות והוא דוחק גדול דהעובד כוכבים ומזלות אינו רוצה להשכיר דמטעם זה התירו השכירות בעובד כוכבים ומזלות מפני שהוא דבר דוחק כמבואר בגמרא ובספרי הפוסקים אבל בישראל אפילו הוי שאלה לא הוי דוחק דהוא יערב עמהם דהא הוא צריך לערב ג"כ עכ"פ:

הלכה יג

שני ישראלים ועובד כוכבים ומזלות הדרים בחצר א' ושכרו מן העובד כוכבים ומזלות בשבת חוזר האחד ומבטל רשותו לשני ומותר. אף על גב שזה שביטל רשות בשעה ששכר לא היה יכול לערב ודמי למערבין שביטלו רשותם לשנים שלא עירבו שאפילו חזר הוא וביטל רשותו לשני שלא עירב הרי זה אוסר שבשעה שביטל וכו' כמ"ש רבינו בראש הפרק מ"מ לא דמי שבידו לבטל רשות:

פרק ג

הלכה ה

בנה מצבה על גבי מצבה וכו'. וא"ת מאי שנא מצבה מזיז דבזיז אמרינן אם נשאר פחות מעשרה מן הזיז עד הכותל ופחות מעשרה לקרקע דהוי מיעוט, ויש לומר דשאני זיז דיוצא מן הכותל עצמה ולכך הוי מיעוט אבל מצבה הוא דבר נפרד מן הכותל:

אין בתחתונה ארבעה וכו'. וא"ת לדברי רבינו דס"ל דאין בעליונה וכו' א"כ כשאין בתחתונה ארבעה למה לי שיהיה פחות משלשה לעליונה מי הוא הממעט אם העליונה אפילו שיהיה נפרדת ואם התחתונה אפילו שיהיה ג"כ נפרדת. וי"ל דכשיש פחות משלשה בין עליונה לתחתונה חשבינן לתרוייהו כאילו היא אחת ויש בה ארבעה כיון דהם פחות משלשה בין זה לזה:

הלכה ט

כותל שגבוה עשרה ובא למעטו וכו'. אפשר דמיעוט זה הוא מובן לראש הכותל ממ"ש ה"ה לקמן ובסמוך אבאר:

סתר מקצת הכותל וכו'. לכאורה נראה כוונת רבינו שסתר מקצת הכותל דאותו מקצת משתמשין בו השתי חצרות והשתא אסור להשתמש. ואם כן קשה דלא הל"ל לחצר זו אלא לשתי חצרות לכך נראה לפרש שסתר במקצת הכותל מקצת העובי באופן שבמקצת הכותל לצד אחד מן החצר האחת הוא פחות מעשרה והוא שוה לו וזהו שכתב נותנין אותו לחצר זו:

הלכה יב

חריץ שבין שתי חצרות וכו'. קשה דמאי שנא כותל גבוה עשרה ומיעטו שמערבין אחד ואם רצו שנים ובחריץ עמוק עשרה אם מיעטו אמרינן שאין מערבין שנים. וי"ל דבפחות מעשרה הוי טעמא משום דהוי כפתח ולכך מערבין אם רצו אחד או שנים אבל הכא ליכא למימר כן:

הלכה יג

וכן אם מיעט רחבו בלוח או בקנה שהושיטו באורך כל החריץ וכו'. בגמרא פ' חלון (דף פ"ט) על מתני' דנתן עליו נסר שרחב ארבעה טפחים מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד אמרו שם לא שנו אלא שנתנו לרחבו אבל לארכו אפילו כל שהו נמי ע"כ וממאי דקאמר כל שהו נמי משמע דאפילו כל שהו יש בה דין זה דאם רצו מערבין אחד ואם רצו שנים ורבינו לא כתב כן אלא בנתן לרחבו כתב מערבין אחד אם רצו או שנים ובנתן לארכו

כתב מערבין אחד ואין מערבין שנים ולכאורה הוא דבר תימה ונראה דטעמו דסברא היא דנתן לארכו הוי הכל אחד ומערבין אחד:

וכל הדבר הניטל בשבת כגון הסל [והספל] אין ממעטין בו וכו'. כתב ה"ה ופירש רבינו וזה בחריץ והאחרונים וכו' כלומר הטעם דפירשו האחרונים הענין בכותל הוא מפני שהם סוברין דאפי' שהמיעוט רחוק מראש הכותל כיון שיש בו ארבעה ממעטו וזהו שאמרו בגמרא דע"ז כמה ספל ממעט וכו' אבל רבינו פירש הדבר בחריץ דבכותל א"א לפרש דהוא סבור דכל מיעוט צריך שיהיה בפחות משלשה סמוך לראש הכותל. ויש לתמוה על דברי ה"ה דבבנה מצבה ע"ג מצבה כתב רבינו אם יש בתחתונה ארבעה ממעט והך אירי שהוא רחוק מן המצבה עליונה שנים וכ"ש כשהוא רחוק מראשו של כותל שלשה וא"כ לדברי ה"ה אפילו שיהיה המיעוט ארבעה לא מהני אם לא יהיה סמוך לשלשה לראשו של כותל. ונראה לתרץ דלא כתב כן ה"ה אלא במיעוט דומיא דספל שחיברו בטיט אבל מיעוט דמצבה שהוא בנין אפילו שיהיה רחוק משלשה מראשו של כותל מהני. אבל לשון ה"ה קשה לזה שכתב כל מיעוט וצ"ע:

הלכה יז

שני בתים שביניהן חורבה וכו' ואם היה תשמישה לזה בנחת וכו'. אין כוונתו במ"ש תשמישה לזה בנחת ר"ל בזריקה ולאחר בשלשול דזה אי אפשר דשניהם אוסרים זה על זה. אלא הכוונה היא תשמישה בנחת פחות מעשרה ומ"ש למטה משתמש בחורבה ע"י זריקה לאו דוקא זריקה דגבוה עשרה אלא זריקה למרחוק וכן פירש"י ז"ל לשון זריקה בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ה) גבי שני בתים ושלש חורבות ביניהם וכו':

הלכה כא

אם היתה למעלה מן המים וכו'. הוא ז"ל לא גריס בפ' כיצד משתתפין (עירובין פ"ו:) אלא משום דקל הוא וכפירש"י ז"ל ולא כפירוש התוס' ז"ל וכגירסתם ע"ש וא"כ איתא לדרב יהודה ויפה פסק:

הלכה כה

ואע"פ שנתוספו הדיורין וכו'. אין להקשות ממ"ש ה"ה בשם הרשב"א לעיל פרק שני דכשבא זה היורש לדור עמהם בשבת אוסר דאמאי אוסר הא הוי הוספת דיורין בשבת ומותר דיש לחלק דשאני התם שהוא היורש עצמו בעל הבית ומפני כן אוסר אבל הכא הוספת דיורין בעלמא הוא אבל גבי ישראל וגר השרויים במערה שכתב רבינו בפ"ב הוי הוספת דיורין והתוס' בעירובין (דף ע"ט:) גבי ש"מ דיורין וכו' כתבו יש דיורין וכו' ע"ש:

נפתח החלון וכו'. כתב ה"ה ואני אומר שראיית רבינו היא וכו'. לכאורה נראה דבא לתרץ החילוק שחילק הרשב"א בין דין זה לדין הספינות ואם כן קשה דסוף סוף עדיין טעמו של הרשב"א ז"ל במקומו עומד דהספינות אע"פ שכל אחת מהן מוקפת מחיצה מ"מ ראויה כל אחת לנוד והים מפסיק ביניהן. ואם נאמר דמ"ש ה"ה מוקפות מחיצה ר"ל שיש היקף של מחיצה מקיף לשתי הספינות ביחד מ"מ קשה דאם זה ההיקף מקשרן וא"א לנוד כל אחת מחברתה היינו קשורות והיכי קאמר אם אינן קשורות ואם אפשר לנוד ואינו מקשרן הדרא קושיא לדוכתא וטעמו של הרשב"א במקומו מונח. והיה נראה לומר דאין כוונת ה"ה לדחות טעמו של הרשב"א אלא לתת טעם לדברי רבינו דאיך מדמה חצירות לספינות דבחצירות איכא מחיצות מה שא"כ בספינות לכך כתב שהוא מפרש שמוקפות מחיצות. אבל אין כל זה נראה בהמשך לשונו וצ"ע:

פרק ד

הלכה ו

האחים שכל אחד מהם יש לו בית בפני עצמו וכו'. **אם אין עמהן דיורין אחרים בחצר אינן צריכין לערב**. ה"ה כתב בטעם איסור זה על זה מפני שאוכלים אצל אביהם בזמנים חלוקים יותר מהנכרים ויש להם בתים (שאינו אלא באקראי בעלמא) בחצר וכו'. וא"ת למה לא אמר ה"ה דטעם האיסור הוא מפני שיש להם בית בחצר לבד אפילו שאינם אוכלים אצל אביהם אלא כאיש נכרי דבטעם זה מספיק לחלק בין הך לאורח בעלמא דאין לו בית בחצר בסוף השתא נמי הך טעמא עיקר דאי לאו הכי תיקשי מאורח שאוכל בהתמדה אצל בעל הבית שאינו אוסר אלא ע"כ צ"ל מפני שאין לו בית וכיון דהך טעמא עיקר ל"ל אחרינא. ויש לומר דמדנקט האחים שהיו אוכלים על שולחן אביהם משמע דדרכם לאכול יותר מן הנכרי דאי לא לימא אנשים שהיו סמוכין על שולחן איש אחד מדנקט אחים משמע דדוקא הני דכך דרכן לסעוד אצל אביהם פעמים הרבה. ועוד לשון הגמרא (דף ע"ב:) שאמר מקבלים פרס הזקיקו לזה דפירושו שהם בשכירות אצלו ומשמע בסתמא מדתלה הענין דמקבלין פרס ולא אמר שאוכלין על שלחנו לפעמים:

הלכה יג

אבל נכרי אפילו הלך לשבות בעיר אחרת אוסר עליהן כו' שהרי אפשר שיבא בשבת. לא קשה ממאי דכתב הרשב"א לעיל פרק שני דדוקא כשבא זה היורש ודר עמהם דהתם נמי ניחוש שמא יבא לדור בשבת די"ל דשאני התם דמעולם עדיין לא דר בבית זה ואין לחוש שיבא אבל הכא שדירתו כאן יש לחוש:

הלכה יד

אבל אם נשאר לו בכל בית וכו'. קשה דאימא כיון שהותרה מקצת שבת הותרה כלה כמו באחד מבני החצר שהניח ביתו וכו' שכתב בסמוך שכל שהסיח דעתו הרי זה אינו אוסר וכתב ה"ה אפילו שנמלך וחזר באמצע השבת הכא נמי נימא הכי כיון שהסיח דעתו מלהוציאן אע"פ שיוציא אמאי אסור כיון שהותרה הותרה וצ"ע:

הלכה כב

היה אחד דר בחצר זו וכו'. עיין בטור בבית יוסף: **סליקו להו הלכות עירובין בס"ד**

'(אמר' המעתיק בהלכות שביתת עשור מצאתי שתי מהדורות ורוב הדברים שבמהדורא זאת כתובים במהדורא האחרת ובשינוי לשון גם יש בזה מה שאין בזה ולפיכך הוכרחתי להעתיק שתיהם על סדר לשונות הרמב"ם ז"ל:)